

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (девети състав)

20 юни 2013 година*

„Свобода на установяване — Ограничения — Солидарна отговорност на дружествата майки към кредиторите на техните дъщерни дружества — Изключване на дружествата майки със седалище в друга държава членка — Ограничаване — Липса“

По дело C-186/12

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal Judicial de Braga (Португалия) с акт от 14 март 2012 г., постъпил в Съда на 23 април 2012 г., в рамките на производство по дело

Impacto Azul Lda

срещу

BPSA 9 – Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA,

Bouygues Imobiliária – SGPS, Lda,

Bouygues Immobilier SA,

Aniceto Fernandes Viegas,

Óscar Cabanez Rodriguez,

СЪДЪТ (девети състав),

състоящ се от: г-н J. Malenovský, председател на състав, г-н U. Lõhmus (докладчик) и г-жа A. Prechal, съдии,

генерален адвокат: г-н M. Wathelet,

секретар: г-н A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за Impacto Azul Lda, от B. Faria и A. Coelho Rocha, advogados,

— за BPSA 9 - Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA, от M. Marques Mendes, P. Vilarinho Pires и A. Dias Henriques, advogados,

* Език на производството: португалски.

- за португалското правителство, от г-н L. Inez Fernandes и г-жа C. Antunes, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от г-н P. Guerra e Andrade и г-н I. Rogalski, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 49 ДФЕС.
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Impacto Azul Lda (наричано по-нататък „Impacto Azul“) и BPSA 9 - Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA (наричано по-нататък „BPSA 9“), от една страна, и Bouygues Imobiliária – SGPS, Lda (наричано по-нататък „SGPS“) и Bouygues Immobilier SA (наричано по-нататък „Bouygues Immobilier“), както и при условията на евентуалност, г-н A. Fernandes Viegas и г-н Ó. Cabanez Rodriguez, от друга страна, по повод на неизпълнението от BPSA 9 на договор, сключен с Impacto Azul.

Португалското право

- 3 Член 481 от дял VI от Кодекса на търговските дружества (Código das sociedades comerciais, наричан по-нататък „CSC“) гласи: „Приложно поле на този дял
 1. Настоящият дял се прилага към отношенията между дружествата с ограничена отговорност, акционерните дружества и командитните дружества с акции.
 2. Настоящият дял се прилага единствено за дружествата със седалище в Португалия [...]
[...]
- 4 Член 482 от CSC има следното съдържание:

„По смисъла на настоящия закон за свързани дружества се считат:
[...]

 - c) дружествата, намиращи се в отношения на контрол;
 - d) дружествата, формиращи група“.
- 5 От членове 488, 489, 492 и 493 от CSC следва, че две дружества формират група, ако едното осъществява пълен контрол върху другото (вече съществуващо или създадено впоследствие), като обстоятелството, че едно от тях е било създадено преди другото или обратно, е без значение, или ако в качеството им на независими дружества те се договарят да установят единно и съвместно управление (паритетна група), или още, ако в качеството си на зависимо или независимо дадено дружество възлага на друго дружество управлението на своята дейност (отношение на субординация)“.

6 Член 491 от CSC предвижда:

„Разпоредбите на членове 501—504 и разпоредбите, приложими по силата на тези членове, се прилагат за групите, учредени при пълен контрол“.

7 Съгласно член 501 от CSC:

„1. Дружеството майка е отговорно за задълженията на дъщерното дружество, възникнали преди или след сключването на договора за контрол, до прекратяването на същия.

2. От дружеството майка не може да се изисква да поеме задълженията, преди да е изтекъл срок от 30 дни, считано от изпадането на дъщерното дружество в забава.

3. От дружеството майка не може да се иска изпълнението на изпълнителен лист, изготвен срещу дъщерното дружество“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 8 Impacto Azul е португалско дружество с ограничена отговорност, чиято икономическа дейност се състои по-специално в купуване и продажба на недвижими имоти. BPSA 9, SGPS и Bouygues Immobilier са част от мултинационалната група за строителство на недвижими имоти Bouygues и de facto образуват група от дружества, намиращи се в отношения на пълен контрол по смисъла на членове 488 и 489 от CSC. Всъщност португалското дружество BPSA 9 е изцяло притежавано от SGPS, чието седалище също е в Португалия и което на свой ред е напълно контролирано от френското дружество Bouygues Immobilier — дружество майка, което управлява всички участващи в групата дружества.
- 9 На 28 юли 2006 г. между Impacto Azul и BPSA 9 е сключен предварителен договор за покупко-продажба (наричан по-нататък „договорът“), по силата на който Impacto Azul обещава да продаде на BPSA 9 нова сграда, която последното се задължава да закупи от първото. Според Impacto Azul BPSA 9 не е изпълнило договорните си задължения. Поради икономическата криза и неблагоприятната конюнктура Bouygues Immobilier решава да се откаже от проекта, като по този начин причинява на Impacto Azul вреди.
- 10 След опит за извънсъдебно решаване на този спор с BPSA 9 Impacto Azul подава пред Tribunal Judicial de Braga иск за търсене на отговорност от това дружество за неизпълнението на сключения с него договор.
- 11 В рамките на този иск Impacto Azul изтъква по-конкретно, че за неизпълнението на договора са отговорни основно SGPS и Bouygues Immobilier в качеството им на дружества майки в съответствие със солидарната отговорност на дружествата майки за задълженията на техните дъщерни дружества, както тя е предвидена в член 501 от CSC във връзка с член 491 от същия този кодекс.
- 12 От акта за преюдициално запитване следва, че ответниците по главното производство са посочили, от една страна, че Bouygues Immobilier не е имало пълен контрол върху дружествата BPSA 9 и SGPS, а подобен контрол е основен формален критерий за прилагането на предвидения в член 491 от CSC законов режим на отговорност на групите дружества, и от друга страна, че в конкретния случай не е приложим режимът по член 501 от CSC с оглед на член 481, параграф 2 от същия кодекс, който изключва приложението на посочения режим към дружествата майки със седалище в друга държава членка. Тъй като седалището на дружеството Bouygues Immobilier е във Франция, то не би могло да бъде отговорно пред кредиторите на BPSA 9.

- 13 Доколкото посоченото изключване води до разлика в третирането между дружествата майки със седалище в Португалия и дружествата майки със седалище в друга държава членка, Impacto Azul изтъква, че е налице нарушение на член 49 ДФЕС.
- 14 Запитващата юрисдикция има съмнения относно съвместимостта на разглежданата португалска правна уредба с правото на Съюза и приема, че разрешаването на спора, с който е сезирана, зависи от тълкуването на това право.
- 15 При тези обстоятелства Tribunal Judicial de Braga решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Противоречи ли на правото [на Съюза], по-конкретно на член 49 ДФЕС, според тълкуването, дадено на тази норма от Съда [на Европейския съюз], изключването на установените в друга държава членка предприятия от прилагането на режима по член 501 от CSC, както е предвидено в член 481, параграф 2 от CSC?“

По компетентността на Съда и допустимостта на преюдициалния въпрос

- 16 В самото начало BPSA 9 повдига въпроса за компетентността на Съда да се произнесе по член 49 ДФЕС, поради това че спорът по главното производство се отнася до чисто вътрешно положение, както и въпроса за допустимостта на преюдициалния въпрос, по-специално поради обстоятелството, че не е очевидна релевантността на въпроса за решаването на спора.
- 17 Колкото до довода, според който спорът по главното производство се отнася до чисто вътрешно положение, Съдът следва да провери своята собствена компетентност, за да се произнесе по тълкуването на посочената разпоредба (вж. в този смисъл Решение от 31 януари 2008 г. по дело Centro Europa 7, C-380/05, Сборник, стр. I-349, точка 64, Решение от 11 март 2010 г. по дело Attanasio Group, C-384/08, Сборник, стр. I-2055, точка 22 и Решение от 22 декември 2010 г. по дело Omalet, C-245/09, Сборник, стр. I-13771, точка 10).
- 18 В това отношение следва да се напомни, че Съдът изключва собствената си компетентност, когато е явно, че разпоредбата на правото на Съюза, чието тълкуване се иска от него, не може да намери приложение (Решение от 1 октомври 2009 г. по дело Woningstichting Sint Servatius, C-567/07, Сборник, стр. I-9021, точка 43 и Решение по дело Omalet, посочено по-горе, точка 11).
- 19 Съгласно постоянната съдебна практика разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС в областта на свободата на установяване са неприложими при положение, което във всяко едно отношение се ограничава в рамките на една-единствена държава членка (вж. в този смисъл Решение от 3 октомври 1990 г. по дело Nino и др., C-54/88, C-91/88 и C-14/89, Recueil, стр. I-3537, точка 11, Решение от 30 ноември 1995 г. по дело Esso Española, C-134/94, Recueil, стр. I-4223, точка 17 и Решение от 17 юли 2008 г. по дело Комисия/Франция, C-389/05, Сборник, стр. I-5397, точка 49).
- 20 Наистина от акта за преюдициално запитване следва, че Impacto Azul, BPSA 9 и SGPS имат седалища в Португалия и че приложимостта на разглежданото по главното производство законодателство се свежда до територията на тази държава членка. При все това фактът, че Voçuques Immobilier е дружеството майка, установено във Франция, по принцип позволява да се установи наличието на трансграничен елемент и следователно на необходимата предпоставка за позоваването на гарантираната с Договора свобода на движение. Вследствие на това не може да се приеме, че въпросът се отнася до чисто вътрешно положение, както поддържа BPSA 9.
- 21 Следователно Съдът е компетентен да разгледа този въпрос.

- 22 Що се отнася до допустимостта на преюдициалното запитване, BPSA 9 поддържа, че поставеният въпрос не е релевантен, даже че същият е от хипотетично естество и че запитващата юрисдикция не предоставя достатъчно данни от фактическа и правна страна, за да провери дали тълкуването на член 49 ДФЕС е необходимо за целите на решаването на спора по главното производство.
- 23 От една страна, BPSA 9 поддържа, че е безполезно да се установи дали член 501 от CSC е съобразен с член 49 ДФЕС, доколкото с оглед на приложимото в случая португалско право трите засегнати дружества не образуват група, създадена на принципа на пълния контрол. Впрочем националната юрисдикция все още не се е произнесла в това отношение.
- 24 От друга страна, BPSA 9 изтъква, че от приложението на член 491 от CSC във връзка с член 501, параграф 2 от CSC следва, че от дружество майка може да се изисква да поеме задълженията на свое дъщерно дружество едва след изтичането на срок от 30 дни, считано от изпадането на неговото дъщерно дружество в забава, а този срок не е бил спазен.
- 25 Следователно, независимо къде се намира неговото седалище, от Bouygues Immobilier не би могло да се търси отговорност в делото по главното производство.
- 26 В това отношение следва да се напомни, че съгласно постоянната съдебна практика въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоки за тълкуването на правото на Съюза, необходими им за разрешаване на висящия пред тях спор (вж. по-специално Решение от 16 юли 1992 г. по дело Meilicke, C-83/91, Recueil, стр. I-4871, точка 22, Решение от 24 март 2009 г. по дело Danske Slagterier, C-445/06, Сборник, стр. I-2119, точка 65 и Решение от 19 юни 2012 г. по дело The Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, точка 31).
- 27 В рамките на това сътрудничество свързаните с правото на Съюза въпроси по презумпция са релевантни. Отхвърлянето от Съда на запитване, отправено от национална юрисдикция, е възможно само ако е очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма каквато и да било връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още, когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. по-специално Решение от 5 декември 2006 г. по дело Cipolla и др., C-94/04 и C-202/04, Recueil, стр. I-11421, точка 25, Решение от 1 юни 2010 г. по дело Blanco Pérez и Chao Gómez, C-570/07 и C-571/07, Сборник, стр. I-4629, точка 36 и Решение по дело The Chartered Institute of Patent Attorneys, посочено по-горе, точка 32 и цитираната съдебна практика).
- 28 Случаят по настоящото дело обаче не е такъв. Безспорно е вярно, че актът за преюдициално запитване предоставя на Съда в сбита форма фактически и правни елементи, както и че тези елементи имат ясна връзка с предмета на спора по главното производство и позволяват, както става ясно от точки 8—13 от настоящото решение, да се определят обхватът на преюдициалния въпрос и контекстът, в който той е поставен. Нещо повече, в този акт ясно са посочени причините, които са накарали запитващата юрисдикция да приеме, че за постановяване на нейното решение е необходимо да се даде тълкуване на член 49 ДФЕС.
- 29 Освен това не изглежда исканото тълкуване на правото на Съюза да няма връзка с въпроса, възникнал в рамките на спора по главното производство, който се състои в това да се установи дали френското дружество Bouygues Immobilier би могло или не да носи отговорност спрямо кредиторите на дружеството BPSA 9.
- 30 От гореизложеното следва, че преюдициалното запитване е допустимо.

По преюдициалния въпрос

- 31 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 49 ДФЕС допуска национална правна уредба, като разглежданата в главното производство, която изключва прилагането на принципа за солидарна отговорност на дружествата майки към кредиторите на техните дъщерни дружества по отношение на дружествата майки със седалище на територията на друга държава членка.
- 32 Следва в самото начало да се напомни, че свободата на установяване обхваща, за дружествата, които са учредени в съответствие със законодателството на държава членка и имат седалище, централно управление или основно място на дейност в Европейския съюз, правото да упражняват дейността си в съответната държава членка посредством дъщерно дружество, клон или представителство (Решение от 23 февруари 2006 г. по дело Keller Holding, C-471/04, Recueil, стр. I-2107, точка 29, Решение от 15 май 2008 г. по дело Lidl Belgium, C-414/06, Сборник, стр. I-3601, точка 18 и Решение от 27 ноември 2008 г. по дело Papillon, C-418/07, Сборник, стр. I-8947, точка 15).
- 33 Член 49 ДФЕС налага премахването на ограниченията пред свободата на установяване. Съгласно редакцията им разпоредбите на Договора, свързани със свободата на установяване, имат за цел да осигурят ползването от национално третиране в приемащата държава членка. Освен това съгласно постоянната съдебна практика член 49 ДФЕС не допуска национални мерки, които биха могли да затруднят или да възпрепятстват упражняването от страна на гражданите на Съюза на гарантираната от Договора свобода на установяване, макар същите да се прилагат без разлика, основана на гражданство (вж. в този смисъл Решение от 29 ноември 2011 г. по дело National Grid Indus, C-371/10, Сборник, стр. I-12273, точки 35 и 36, както и Решение от 21 юни 2012 г. по дело Susisalo и др., C-84/11, точка 31).
- 34 В съответствие с разглежданата по главното производство португалска правна уредба режимът на солидарна отговорност на дружествата майки за дългове на техните португалски дъщерни дружества не се прилага към дружества майки със седалище в друга държава членка. При това положение следва да се провери дали подобна правна уредба представлява ограничение по смисъла на член 49 ДФЕС.
- 35 Удачно е да се посочи, че с оглед на липсата на хармонизация на равнището на Съюза на правилата относно групите дружества държавите членка остават по принцип компетентни да определят приложимото право към дълг на свързано дружество. Така португалското право предвижда солидарна отговорност на дружествата майки към кредиторите на техните дъщерни дружества само по отношение на дружествата майки със седалище в Португалия. Както обаче правилно отбелязва Комисията, при обстоятелства като разглежданите в главното производство член 49 ДФЕС допуска държава членка да може легитимно да подобри положението на вземанията на групите, намиращи се на нейната територия (вж. по аналогия Решение от 7 февруари 1984 г. по дело Jongeneel Kaas и др., 237/82, Recueil, стр. 483, точка 20).
- 36 Всъщност неприменимостта на режим като този по член 501 от CSC към предприятията, установени в друга държава членка, по силата на режим като предвидения в член 481, параграф 2 от CSC, не е от естество да направи по-малко привлекателно упражняването на гарантирана с Договора свобода на установяване от страна на дружествата майки със седалище в друга държава членка.
- 37 При всички случаи следва да се подчертае, че дружествата майки със седалище в държава членка, различна от Португалската република, могат да изберат да въведат по договорен път режим на солидарна отговорност за дълговете на техните дъщерни дружества.

- 38 При това положение следва да се констатира, че що се отнася до третирането на дружествата майки, установени в държави членки, различни от Португалската република, национална правна уредба като разглежданата в главното производство не представлява ограничение на свободата на установяване по смисъла на член 49 ДФЕС.
- 39 С оглед на гореизложеното на поставения въпрос следва да се отговори, че член 49 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, като разглежданата в главното производство, която изключва прилагането на принципа за солидарна отговорност на дружествата майки към кредиторите на техните дъщерни дружества по отношение на дружествата майки със седалище на територията на друга държава членка.

По съдебните разноски

- 40 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (девети състав) реши:

Член 49 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, като разглежданата в главното производство, която изключва прилагането на принципа за солидарна отговорност на дружествата майки към кредиторите на техните дъщерни дружества по отношение на дружествата майки със седалище на територията на друга държава членка.

Подписи